

ZA ZP
K DO

DO

Emil Hruška

Aktovky v dějinách

GEHEIM
VERBODEN TOEGANG

Dr. Albert Demaree
of the Pastebin's policy

Dr. Albert Demaree
of the Pastebin's policy

Dr. Albert Demaree
of the Pastebin's policy

Emil Hruška

Aktovky v dějinách

NAKLADATELSTVÍ EPOCHA
PRAŽSKÁ VYDAVATELSKÁ SPOLEČNOST

Ediční rada Edice Magnetka:

Prof. PhDr. Robert Kvaček, CSc., (FF UK Praha, Technická univerzita Liberec)

Doc. PhDr. Jan Halada, Csc., (FSV UK Praha, Institut komunikačních studií)

Prof. PhDr. Radek Fukala, Ph.D. (Univerzita Hradec Králové)

PhDr. Miloslav Martínek, CSc.

JUDr. František Čermák

Copyright © Emil Hruška, 2015

Czech edition © Nakladatelství Epoque, Pražská vydavatelská společnost, 2015

ISBN PDF 978-80-7425-439-0

Obsah

Aktovka	7
Aktovky kolem Heydricha	9
Aktovka lajdáckého špióna	19
Aktovka nešťastného kurýra	25
Aktovka skladatelova	29
Aktovka v alžírské válce	32
Tajemství Mussoliniho aktovky	37
Aktovka z vozu Volvo 240 GL	42
Aktovka s dolary KGB	49
Aktovka „majora Martina“	54
Palachova aktovka	62
Aktovka „doktora Smrti“	69
Aktovka pro K. H. Franka	73
Aktovka Dubčekova	77
Aktovka filosofova	83
Aktovka, která neexistovala	86
Ukradená aktovka dr. Alberta	91
Aktovky v atentátu na Hitlera	97
Použité prameny a literatura	107
O autorovi	108

Aktovka

Předmět důležitější, než bychom si snad pomysleli.

Především pro muže, u nichž nad určením „*módní doplněk*“ jednoznačně převažuje praktické využití tohoto předmětu. Pěkná, kvalitní aktovka patří ke stylovému entrée stejně jako dobře oholená tvář, padnoucí oblek a vycíděné polobotky.

Ostatně i pro ženy moderní doby je původní a nezaměnitelný účel aktovky prvním důvodem jejího používání, aspekt „*módního doplňku*“ je hodnocen a naplňován až po seznání potřeby aktovku nosit. Nebo nechat si ji nosit, to podle každého. Takzvaný „*podržitka*“ pak znamená nejen profesi, ale i jednoznačné společenské a charakterové zařazení.

Podle slovníků je aktovka brašnou na spisy. Nebo taky schránkou pro transport předmětů. Já bych byl pro tu první jednoduchou definici s tím, že spisy lze v aktovce doplnit nebo zcela nahradit i jinými věcmi. Platí však po předlouhá léta, že aktovky jsou tradičně vyráběny pro lidi, živící se „*hlavou*“, tedy takzvané inteligenty. Ale pozor, na kvalitní a impozantní aktovku si možná mnohem více potrpí pseudointeligeni, kterých je na světě mnohem více, než skutečných pracantů ducha. Tím lépe však pro aktovkářský průmysl.

Aktovky se zhotovují z kůže nebo umělé kůže. Někdy také z jiných materiálů, jak umělých, tak přírodních. Ale ta správná aktovka by měla být kožená. Barvy hnědé nebo černé. Zvláště vonící a příjemná na dotek. A zajímavá a hodná pozornosti, nejlépe však obdivu jiných, ať už svou masivností třeba, či elegancí. Platí rovněž, že aktovka, hodná svého titulu, musí být za každou cenu seriózní, i když jest jí figurovat v aférách a situacích, které jsou neseriózní, ba komické až fraškovité, nebo dokonce protizákonné.

„*Aktovky mají velmi často držadlo a chlopeň. Tyto tašky jsou používány kancelářskými zaměstnanci, učiteli a úředníky, kteří musí*

přepřavovat listiny nebo podobné věci. Design aktovek je většinou prostý a jednobarevný,“ napsal kdosi. Ale proč tak strnulé zúžení uživatelů aktovek?

Dovede si někdo představit politika, úředníka, vědce nebo literáta bez aktovky? Ale ano, může být, jenže pak, nejde-li o nekonkrétní představu, leč o jistého člověka, je tento nenositel aktovky nevěrohodný. Navíc: proč by si odpíral používání tak skvělé, praktické a elegantní věci, kterou aktovka je?

Kdy se aktovky objevily na světě?

Aktovka je produkt evolučního vývoje. Její historie sahá až do středověku. Tehdy společenská konvence vyhradila jen mužům právo nosit tašky. Ty byly z kůže nebo látky a nosily se připevněné k opasku. V 15. a 16. století se tašky staly běžnými i pro ženy, které je rovněž nosily na opasku. V 17. století dostaly tašky tvar měšce a do módy přišlo jejich skrývání pod kabátem či sukní. Další vývoj přinesl nošení tašek v ruce a odtud už nebylo daleko ke vzniku aktovek. Objevily se ve druhé polovině 19. století. Jejich čas, ba přímo kult však přišel až ve 20. letech minulého století. A trvá podnes.

V minulém století sehrály aktovky v řadě případů historickou, nebo alespoň pozoruhodnou roli. Samozřejmě pro to, co obsahovaly nebo měly obsahovat. Nikoli nedůležité však také bylo, komu ta či ona aktovka patřila v daných časových a prostorových souřadnicích.

Pár takových případů jsme zpracovali a nabízíme je laskavému čtenáři. Třeba on sám si vzpomene na kauzy další, kde neživý předmět s názvem aktovka měl až fatální vliv v životech lidí.

Nebo jen pocítí potřebu si aktovku konečně pořídit.

Snad aby třeba právě ona také...?

Autor

Aktovky kolem Heydricha

AKTOVKA GABČÍKOVA A AKTOVKA KUBIŠOVA

Ve středu 27. května 1942 v 10.35 hod. zaútočili v Praze-Libni českoslovenští parašutisté, rotmistři Jozef Gabčík a Jan Kubiš, na zastupujícího říšského protektora SS-Obergruppenführera Reinharda Heydricha.

Okolnosti tohoto útoku jsou obecně známy, dodnes však nejsou zcela jasné do všech podrobností. Podstatnou byla skutečnost, že Heydrich dne 4. června 1942 na následky zranění, utrpěného při útoku, zemřel. Nejen, že tento odbojový čin neměl v okupované Evropě obdoby: mimořádný byl také rozsah policejních pátracích opatření, souvisejících s vyšetřováním tohoto činu a následná perzekuce českého civilního obyvatelstva.

Hned po provedení tohoto činu se předměty, nalezené na jeho místě, staly vodítky pro pátrání po pachatelích. Zajištěny byly dvě aktovky, jízdní kolo, plášť a samopal. Uvnitř aktovek pak byly ještě další věci. Jak se ukázalo, klíčovými pro identifikaci pachatelů, ale také jejich pomahačů, se staly právě aktovky.

Číslem jedna byla německými vyšetřovateli označena aktovka Gabčíkova, tedy „*střelce ze samopalu*“. Zvláštní vydání důvěrného Policejního věstníku č. 1 z 3. června 1942 ji popsalo takto: „*Měkká taška z hověziny s hladkou tmavě hnědou obrubou, 410 : 280 mm velká. Uzavření příklopu jest na zámek uprostřed a po jednom řemínku a stiskacím knoflíku po stranách. Aktovka jest silně opotřebená a na okraji neodborně černou nití opravená. Uvnitř jest mezistěna ze světlého drilu. Držátko jest silně propocené a vytažené.*“

Aktovka č. 2, patřící „*vrhači bomby*“, tedy Janu Kubišovi, byla popsána jako „*hnědá, silně opotřebená aktovka z hověziny, imitace krokodýlí kůže, laciné kvality, velikosti 375 : 250 mm. Na příklopu uprostřed obyčejný zámek a na obou stranách po stiskacím knoflíku.*“

Na postranních švech je neodborně černou nití opravena. Na přední straně 10 cm od pravého a 5 cm od dolního okraje je 10 mm dlouhá obloukovitá trhlina, sešitá čtyřmi paprskovitými stehy“.

Obě aktovky obsahovaly bombu, jaká byla použita Kubišem. Bomba v Gabčíkově aktovce neměla roznětku, čili v policejní mluvě „nebyla ostrá, ale jinak schopná použití“. Gabčíkova aktovka kromě toho obsahovala rezervní zásobník do samopalu, Kubišova pak zašpiněnou čepici „béžové barvy z tenké látky, velikosti 55 cm, uvnitř s velkou kulatou modro-červenou značkou obchodního domu „Bílá labuť“.

Gabčík svou aktovku nechal před akcí na řídítkách dámského kola, na kterém přijel a které odstavil ke sloupu při široké jízdě dráze naproti místu činu. Nedaleko, opřené o sloup pouličního osvětlení, nechal své kolo rovněž Jan Kubiš, který pak na tomto kole uprchl po provedeném útoku, když předtím odhodil aktovku na drátěný plot zahradnictví proti místu činu.

„Muž hned poté, co se dostal ke svému kolu, odhodil stranou aktovku (...) Já jsem (...) zvedl aktovku, kterou muž odhodil a všiml jsem si, že uvnitř je nějaký předmět, který vypadá jako bomba. Protože se mezitím seběhlo mnoho lidí a druhý pachatel by eventuálně mohl tuto bombu ještě použít, vzal jsem aktovku k sobě,“ uvedl svědek Rudolf Šrámek. Za to, že se podle gestapa „vyznamenal obzvláštní pozorností na místě činu“, dostane od nacistů odměnu 100 000 korun.

Zajištěné předměty byly vystaveny ve výkladní skříni firmy Baťa na Václavském náměstí a představeny v novinách i filmových šotech.

Dne 16. června 1942 se na hlavní úřadovně gestapa v Praze dobrovolně přihlásil „parašutista bez zaměstnání“ (jak napsal Jaroslav Andrejs) Karel Čurda, kolega Gabčíka, Kubiše a dalších parašutistů. Zrádce, od něhož se odvíjela další pátrací a represivní opatření, mající jeden vrchol ve smrti sedmi parašutistů včetně Gabčíka a Kubiše v kostele Cyrila a Metoděje (dříve sv. Karla Boromejského).

V Předběžné zprávě o síti českých agentů-parašutistů v Čechách a na Moravě odhalené v souvislosti s pronásledováním pachatelů atentátu na SS-Obergruppenführera Heydricha, kterou

vypracovalo pražské gestapo 20. června 1942, mimo jiné stálo: „(Čurda) Prohlásil, že chce učinit svědeckou výpověď a požádal o předložení aktovek nalezených na místě atentátu, neboť se domníval, že vlastníka jedné z nich zná a bude o něm moci podat konkrétní informace. Uvedl, že aktovka patří jistému Josefu Gabčíkovi (...), a že tento Gabčík je rovněž agentem-parašutistou (...) V průběhu dalšího výslechu Čurda po předložení většího počtu aktovek s jistotou označil aktovku zajištěnou na místě atentátu za vlastnictví výše zmíněného agenta-parašutisty Josefa Gabčíka (Gabčík byl slovensky Jozef – pozn. aut.). Již dříve uvedl, že aktovka, kterou viděl před atentátem u Gabčíka v bytě manželů Svatošových (Praha 1, Melantřichova ul. 15), byla pod zámkem odřena. (Svatošovi po jistou dobu Gabčíka a Kubiše ukrývali – pozn. aut.) Toto místo zatřel Gabčík hnědým krémem na boty. Čurda aktovku, nalezenou na místě atentátu, ihned identifikoval. Z jeho dalších slov vyplynulo, že Gabčík pár dní před atentátem nosil v aktovce samopal a že uvnitř byla čerstvá tráva. Expertíza aktovky Kriminálně – technickým ústavem Bezpečnostní policie v Berlíně prokázala, že poslední majitel používal aktovku k donášení trávy a jetele, tedy pravděpodobně potravy pro králíky.“

V takzvané Pannwitzově závěrečné zprávě o vyšetřování atentátu na Heydricha, nesoucí datum 25. září 1942, ohledně Čurdy a jeho entrée na gestapu stálo, že jmenovaný „blíže popsal situaci, při níž měl příležitost tašku vidět a dodal, že v ní tehdy byla čerstvě nasečená tráva. Touto poznámkou se jeho výpověď dostala do úplně jiné roviny, neboť expertíza aktovky provedená Kriminálně-technickým ústavem Bezpečnostní policie v Berlíně prokázala, že v aktovce se nacházely četné zbytky vysušených listů a stonků, kus zelného listu, dva listy pelyňku atd. Když byl Čurdovi předložen větší počet aktovek, vybral s naprostou jistotou, bez hledání a přemýšlení aktovku, která skutečně patřila jednomu z pachatelů (...) a v níž byly při kriminálně-technickém šetření nalezeny zbytky rostlin a zeleniny“.

Gabčík tak byl na základě aktovky prvním identifikovaným pachatelem útoku proti Heydrichovi. Ostatně u Svatošových si aktovku, rozpáranou ve švu, vypůjčil Jan Kubiš a sám ji primitivně vyspravil černou nití. Gabčík pravděpodobně dostal aktovku, jejíž